

ČESKÁ REPUBLIKA

**ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY**

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy JUDr. Karla Šimky a soudců Mgr. Evy Šonkové a JUDr. Tomáše Rychlého v právní věci žalobce: **P. Č.**, proti žalovanému: **předseda Krajského soudu v Českých Budějovicích**, se sídlem Zátkovo nábřeží 2, České Budějovice, ve věci žaloby na ochranu před nezákonným zásahem žalovaného, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti usnesení Krajského soudu v Plzni ze dne 29. 6. 2017, č. j. 30 A 123/2016 – 62,

t a k t o :

- I.** Kasační stížnost **se zamítá.**
- II.** Žalovanému **se nepřiznává** náhrada nákladů řízení o kasační stížnosti.

O d ů v o d n ě n í :

[1] Žalobce (dále jen „stěžovatel“) podal dne 13. 5. 2016 žalobu na ochranu před nezákonným zásahem, kterého se měl dopustit žalovaný. Nezákonný zásah dle tvrzení stěžovatele spočíval v porušení jeho práva na zákonného soudce. Krajský soud v Plzni (dále jen „krajský soud“) vyzval usnesením ze dne 22. 8. 2016, č. j. 30 A 123/2016 – 16, stěžovatele k úhradě soudního poplatku ve výši 2000 Kč. Stěžovatel na výzvu reagoval žádostí o osvobození od soudních poplatků, ke které přiložil vlastní prohlášení o majetkových poměrech. Krajský soud vyhodnotil toto prohlášení jako neurčité a neúplné, a proto stěžovatele usnesením ze dne 4. 1. 2017, č. j. 30 A 123/2016 – 28, vyzval k doložení v tomto usnesení vyjmenovaných rozhodných skutečností. Poté, co stěžovatel své podání doplnil, krajský soud dospěl k závěru, že stěžovatel nesplnil podmínky pro přiznání osvobození od soudních poplatků, neboť neunesl důkazní břemeno týkající se prokázání nedostatečnosti prostředků. V usnesení ze dne 7. 2. 2017, č. j. 30 A 123/2016 – 38, proto krajský soud výrokem I. zamítl žádost stěžovatele o osvobození od soudních poplatků a výrokem II. zamítl žádost o ustanovení zástupce. Proti poslední uvedenému usnesení stěžovatel podal kasační stížnost, která však byla usnesením Nejvyššího správního soudu ze dne 30. 3. 2017, č. j. 10 As 62/2017 – 12, odmítnuta. Nejvyšší správní soud

přítom ve svém rozhodnutí konstatoval zneužití institutu kasační stížnosti, když shledal ve výjimečných okolnostech daného případu, tj. zejména v postupu stěžovatele, snahu vést pouze „spor pro spor“. Krajský soud poté stěžovatele znovu vyzval k zaplacení soudního poplatku za žalobu, přičemž ten na učiněnou výzvu opětovně reagoval žádostí o osvobození od soudních poplatků, ke které přiložil vlastní prohlášení o majetkových poměrech.

[2] Krajský soud následně usnesením ze dne 29. 6. 2017, č. j. 30 A 123/2016 – 62, zamítl (opakovanou) žádost stěžovatele o osvobození od soudních poplatků. Krajskému soudu se prohlášení stěžovatele o jeho majetkových poměrech jevílo tak, že nedisponuje velkými finančními prostředky. Stěžejním důvodem pro nepřiznání osvobození od soudního poplatku však bylo účelové zneužívání jeho procesních práv. Na konkrétních okolnostech pak krajský soud popsal opakující se postup stěžovatele v obdobných věcech, vykazující právě znaky zneužívání práv, resp. vedení „sporu pro spor“.

[3] Proti tomuto usnesení podal stěžovatel včasnou kasační stížnost, v níž, obdobně jako v mnoha předešlých případech, kriticky hodnotí úvahy a postup krajského soudu, a to nejen v nyní projednávané věci.

[4] Nejvyšší správní soud předně upozorňuje, že nepožadoval zaplacení soudního poplatku ani netrval na zastoupení advokátem pro řízení o kasační stížnosti (usnesení rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu ze dne 9. 6. 2015, č. j. 1 As 196/2014 - 19, publ. pod č. 3271/2015 Sb. NSS).

[5] Nejvyšší správní soud přezkoumal důvodnost kasační stížnosti v souladu s § 109 odst. 3 a 4 s. ř. s. v mezích jejího rozsahu a uplatněných důvodů. Neshledal přitom vady podle § 109 odst. 4 s. ř. s., k nimž by musel přihlédnout z úřední povinnosti.

[6] Z ustálené judikatury Nejvyššího správního soudu (včetně ustálené rozhodovací praxe vztahující se ke konkrétnímu jednání stěžovatele) vyplývá, že individuální osvobození od soudních poplatků je nutno považovat za procesní institut, jehož účelem je zejména ochrana účastníka, který se nachází v tíživých poměrech, před nepřiměřeně tvrdým dopadem zákona o soudních poplatcích, který by mu případně znemožnil přístup k soudní ochraně ve smyslu čl. 36 Listiny základních práv a svobod. Osvobození od soudních poplatků je zakotveno v § 36 odst. 3 s. ř. s. Z jeho dikce plyne, že účastník může být zčásti osvobozen od soudních poplatků při současném splnění tří předpokladů: a) podání žádosti o osvobození od soudních poplatků, b) podaný návrh (na zahájení řízení) není zjevně neúspěšný, c) doložení nedostatku prostředků. Osvobodit od placení soudního poplatku v plném rozsahu lze jen výjimečně, jsou-li pro to zvláště závažné důvody.

[7] Vedle toho však Nejvyšší správní soud (ve vztahu ke stěžovateli opakovaně) zdůrazňuje, že při posuzování otázky, zda účastníku řízení bude osvobození od soudních poplatků přiznáno, či nikoli, a v jaké míře, zohledňuje také další okolnosti. Součástí posouzení specifických okolností žádosti o osvobození od soudních poplatků a individuálních poměrů žalobce (resp. stěžovatele) je totiž i úvaha, zda žadatel neuplatňuje svá práva svévolně či šikanózním způsobem a dobrodinní osvobození od soudních poplatků nezneužívá k volnému a nijak neomezenému vedení soudních sporů (k tomu srov. např. rozsudek ze dne 24. 3. 2010, č. j. 8 As 22/2010 - 91, ve vztahu k němuž byla ústavní stížnost odmítnuta jako zjevně neopodstatněná usnesením Ústavního soudu ze dne 20. 7. 2010, sp. zn. I. ÚS 1556/10). Nutno podotknout, že četnost sporů žadatele sama o sobě ještě nemusí vypovídat o samoúčelnosti stěžovatelových podání, ve spojení s dalšími okolnostmi týkajícími se dané věci však může být relevantním ukazatelem svědčícím v jeho neprospěch (k tomu srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 12. 8. 2010,

pokračování

č. j. 1 As 54/2010 - 29). Takovými dalšími okolnostmi může být specifický procesní postup účastníka řízení, ze kterého se jeví, že mu ve skutečnosti nejde o rychlé a efektivní meritorní vyřešení nebo přezkoumání jeho věci, ale právě o samotné vedení předmětného řízení, případně dalších řízení. V neposlední řadě je třeba přihlídnout také k povaze vedených sporů, zda v případě pochybností o svévolném uplatňování práva mají takové spory vztah k podstatným okolnostem životní sféry žadatele o osvobození od soudního poplatku, či nikoli. V případě, že správní soudy dospějí k závěru, že okolnosti případu svědčí výjimečnému odepření dobrodinní osvobození od soudních poplatků ve výše uvedeném smyslu, je zcela na místě, pokud žádosti nevyhoví, resp. pokud přiznají pouze částečné osvobození.

[8] V nyní projednávané věci tak krajský soud při posuzování stěžovatelem podané žádosti o osvobození od soudních poplatků vedle majetkových poměrů stěžovatele svědčících pro možné osvobození od soudních poplatků zcela správně přihlédl i k dalším okolnostem případu. Shledal přitom, že jsou zde dány závažné (výjimečné) důvody pro odepření dobrodinní osvobození od soudních poplatků. Krajský soud přihlédl k charakteru sporů iniciovaných stěžovatelem, jakož i samotnému postupu stěžovatele v těchto sporech, z něhož není zřejmá snaha o vyřešení věci, když se jedná zejména o neustálé zpochybňování každého dílčího úkonu soudu. Nejvyšší správní soud se pak s tímto závěrem plně ztotožňuje.

[9] Nemajetnost nemůže být bez dalšího důvodem, aby se stěžovatel mohl volně a bez jakýchkoliv omezení realizovat v podávání četných podání k soudu. Jak již zdejší soud opakovaně judikoval, osvobození od soudních poplatků nemá být institutem umožňujícím nemajetným osobám vést spory podle své libosti, nýbrž zajistit, aby v případech, kdy nemají dostatek prostředků, jim nedostatek prostředků nebránil v účinné soudní ochraně ve sporech přímo se týkajících jejich práv a povinností (k tomu srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 26. 10. 2011, č. j. 7 As 101/2011 - 66).

[10] Způsob posouzení žádosti stěžovatele o osvobození od soudních poplatků ze strany krajského soudu byl tedy naprosto správný a spravedlivý, neboť krajský soud ve svém rozhodnutí dostatečně vážil konkrétní okolnosti daného případu a hodnotil nejen podmínky pro osvobození od soudních poplatků podle § 36 odst. 3 s. ř. s., když na jedné straně vzal náležitě v úvahu tíživé majetkové poměry stěžovatele a jeho právo domáhat se ochrany svých práv před soudem, na druhé straně však nemohl odhlédnout od způsobu a rozsahu, v jakém tak stěžovatel před soudy všech instancí činí. Zároveň stěžovateli řádně vysvětlil, na základě jakých úvah ke svému závěru dospěl. Krajský soud tak podle názoru Nejvyššího správního soudu nijak nepochybil, pokud v mezích svého uvážení rozhodl, že v nyní posuzované věci existují okolnosti, na základě nichž nelze žádosti stěžovatele o úplné osvobození od soudního poplatku vyhovět.

[11] Jak Nejvyšší správní soud v případě stěžovatele uvedl již např. v rozsudku ze dne 31. 8. 2011, č. j. 6 Ads 76/2011 - 22, plní soudní poplatky rovněž i regulační funkci v tom smyslu, že mají omezit podávání neuvážených či svévolných (šikanózních) návrhů. Nepřiznáním osvobození od soudních poplatků není stěžovateli upíráno právo na přístup k soudu, není mu zakazováno vést takové spory, rovněž tím není zpochybňována jeho aktivní legitimace [neboť ta by byla řešena v usnesení o odmítnutí návrhu podle ustanovení § 46 odst. 1 písm. c) s. ř. s.], ale je pouze vysloveno, že pokud stěžovatel hodlá užívat svého práva na přístup k soudu takovým způsobem, že brojí všemi možnými prostředky proti jakémukoliv úkonu soudu (popř. i správního orgánu) bez ohledu na to, aby zvážil smysluplnost a důvodnost svého počínání, je na místě trvat na tom, aby se podílel na úhradě nákladů spojených s vedením takového sporu, které musí být státem vynaloženy, prostřednictvím hrazení soudních poplatků.

[12] V kontextu dané věci (resp. postupu stěžovatele) Nejvyšší správní soud pro úplnost poukazuje též na rozsudek ze dne 28. 7. 2011, č. j. 8 As 65/2010 – 106, v němž vyslovil, že „[p]okud v mezidobí nedošlo ke změně faktických poměrů, které by případně mohly odlišné rozhodnutí o druhé žádosti (o osvobození od soudních poplatků) odůvodňovat, postupoval městský soud správně, pokud o v pořadí druhé žádosti samostatně nerozhodoval. Opačný přístup by totiž nutně musel vést k nekonečnému řetězení tébož problému, neboť by nebylo možné účastníku řízení zabránit, aby na každou výzvu k úhradě soudního poplatku reagoval za nezměněného skutkového stavu novou žádostí o osvobození. To by bylo v rozporu se zásadou procesní ekonomie. Městský soud proto správně vycházel z toho, že v řízení nebyly shledány podmínky pro přiznání osvobození od soudních poplatků a poplatek nebyl ani v následné lhůtě zaplacen. Proto řízení o kasační stížnosti správně zastavil.“ (ústavní stížnost proti tomuto rozsudku byla jako zjevně neopodstatněná odmítnuta usnesením Ústavního soudu ze dne 7. 12. 2011, sp. zn. I. ÚS 3173/11). K tomuto závěru se Nejvyšší správní soud přihlásil např. i v rozsudcích ze dne 22. 2. 2012, č. j. 6 As 6/2012 – 14, a ze dne 23. 2. 2011, č. j. 1 Afs 51/2010 – 104.

[13] Nejvyšší správní soud ze všech shora uvedených důvodů dospěl k závěru, že kasační stížnost není důvodná, a proto ji podle § 110 odst. 1 věta druhá s. ř. s. zamítl. Ve věci rozhodl v souladu s § 109 odst. 2 s. ř. s., podle něhož rozhoduje Nejvyšší správní soud o kasační stížnosti zpravidla bez jednání, když neshledal důvody pro jeho nařízení.

[14] Výrok o náhradě nákladů řízení o kasační stížnosti se opírá o § 60 odst. 1 větu první ve spojení s § 120 s. ř. s., podle kterého, nestanoví-li tento zákon jinak, má účastník, který měl ve věci plný úspěch, právo na náhradu nákladů řízení před soudem, které důvodně vynaložil proti účastníkovi, který ve věci úspěch neměl. Stěžovatel v řízení úspěch neměl, proto nemá právo na náhradu nákladů řízení, a žalovanému, který by jako procesně úspěšný účastník řízení o kasační stížnosti na jejich náhradu zásadně měl právo, žádné náklady s tímto řízením nevznikly, a proto mu jejich náhradu soud nepřiznal.

Poučení: Proti tomuto rozsudku **nejsou** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 25. července 2017

JUDr. Karel Šimka
předseda senátu